Gørding Missionshus

Af Sam. Højst Petersen

Vi har haft flere artikler om og fra missionshuset i Bramming. I år 2012 ville vi i redaktionsudvalget gerne have en artikel om missionshuset i Gørding, og det blev et af mine ansvarsområder. I sognearkivet i Gørding var der forbavsende lidt at hente, og dog var der en unavngiven og udateret artikel: De religiøse bevægelser i Gørding Sogn 1840 - 1980, som bød på meget godt indhold. Derudover var der nogle avisudklip fra missionshusets 100 års jubilæum i 1987, et par billeder - dels fra indvielsen af det nuværende missionshus i 1929 og dels fra restaureringen i 1967. Fra nybyggeriet i 1929 var der et referat, skrevet af daværende formand, Chr. Nielsen, hvor han omtaler nedlægningen af de tre grundsten samt giver en detaljeret beskrivelse af byggeriets omkostninger. Endelig var der et skøde på det gamle missionshus, hvor det bliver solgt til Laurids Marinus Lauridsen i 1929.

Sognearkivet kunne desuden henvise mig til den nuværende formand Mary Lønne og sekretæren Kirsten Henriksen. Samtale med dem har været oplysende og inspirerende, og vigtigst: Sekretæren overlod mig protokollerne, som dækker Indre Missions virke i Gørding fra 1921 til i dag.

Med dette kan I se, hvad hovedkilderne til artiklen er.
Et missionshus er jo en bygning - fortrinsvis bestående af mursten, men mursten er ret uinteressante i forhold til det liv, der udspiller sig i bygningen. Derfor vil jeg i høj grad også prøve at beskrive det.

Gørding missionshus anno 2012. *Foto: Sam Højst Petersen.*

Noget om begyndelsen

Indre Mission er en græsrodsbevægelse. Selv vil de i indre mission kalde det en vækkelse.

Den fører til, at der i 1861 bliver oprettet en Kirkelig Forening for Indre Mission i Danmark. Der var stor diskussion, om den skulle stå uden for kirken eller den skulle være en del af folkekirken, men især den navnkundige Vilhelm Beck var skyld i, at den blev en del af folkekirken og ikke en sekt.

Først 19 år senere i 1880 nåede vækkelsen til Gørding, nærmere betegnet til Lourup, foranlediget af to missionærer fra Eltang og

Taulov ved Kolding. Det udviklede sig vist nok ud fra P. Jensen Lunds gård, senere Dines Friis' gård i Lourup, men hurtigt var det i Gørding by, det kom til at foregå.

Helt afgørende for Indre Missions udvikling i Gørding blev Katrine og Laust Nielsen og deres søn Chr. Nielsen. Katrine og Laust kom til Gørding i 1877. Hun var født i Tved ved Ribe i 1845, og han var født i Vilslev i 1834. Begge var af bondeslægt. Laust havde været ansat i Lauridsens tømmerhandel i Ribe i 20 år, og nu ville de gerne have foden under eget bord. For ham var der to muligheder: Gørding eller Det nye Esbjerg. (Hans sønnesøn Immanuel Nielsen har engang med et smil fortalt mig, at man rådede Laust til at vælge det sikre: Gørding. Det nye Esbjerg kunne gå hen og blive et risikabelt foretagende).

I 1877 etablerede de sig så med et skur tæt på jernbanen og stationen. Den første tid blev de boende i Ribe, men efterhånden som forretningen voksede, flyttede de til Gørding. De fik i alt 9 børn, men de seks af dem døde som mindreårige, og det blev sønnen Christian, der efter faderens død kom til at efterfølge ham. Laust og Katrine blev begge grebet af vækkelsen, og blev helt centrale personer i det indre missionske arbejde i Gørding.

Møderne foregik dels i hjemmene og dels i klasselokaler i de forskellige skoler i sognet. I 1887 vedtog man så at bygge et missionshus. Huset blev opført på matr. nr. 4 i Sdr. Gørding. Af skødet fremgår det, at der er tinglyst vejret til Gørding Stationskro. Huset lå tæt på jernbanen og lige vest for tømmerhandelen, og der var adgangsvej fra Vestergade. Fra 1887 til 1893 er huset og grunden ejet af lokalsamfundet, og mon ikke Laust Nielsen har støttet både grunden og byggeriet betydeligt økonomisk?

Laust Nielsen dør i 1892, og året efter bliver huset tilskødet Kirkelig Forening for Indre Mission, sådan som det var og er almindelig praksis. Da sønnen Christian på dette tidspunkt kun 12 - 13 år, bliver det en fætter Johannes Nielsen, der bliver indsat som forretningsfører i den efterhånden ret store forretning. Han ledede forretningen i 12 år frem til 1904. Han var dygtig, og tidoblede omsætningen i de 12 år.

Christian skal i sine unge år have været lidt af en vild krabat, og hans interesser gik i retning af alt andet end Indre Mission til stor sorg for hans gamle mor. Som 21 årig kom han på Haslev Højskole, og her ændrede han totalt indstilling. Han blev personlig omvendt. Fra da af var resten af hans liv viet til tømmerhandlen og til Indre Missions arbejde.

Han fuldendte sin uddannelse på Gruners Handelsakademi i København og vendte derefter hjem til Gørding, hvor han overtog ledelsen af tømmerhandlen, mens fætteren førte isenkramafdelingen

Fra indvielsen af det nye missionshus i 1929. *Foto i privateje.*

videre. Chr. Nielsen er nu 24 år, og det viser sig, at han har store evner og er i besiddelse af en enorm flid, og det gælder både i forretningen og i missionsarbejdet.

Med sin iver for sagen, sine talegaver og naturlige lederegenskaber bliver han formand for Indre Mission i Gørding uafbrudt frem til sin død i 1944. I 30 år, fra 1910 til 1940, var han formand for Ribekredsens KFUM og K, og han sad i Indre Missions hovedbestyrelse fra 1913 til sin død i 44. Han var leder af juni-møderne i Ribe Domkirke, hvor der kunne samles op til 2000 mennesker, så kirkens rammer blev sprængt, og han var leder af maj-møderne i Gørding, hvor alle pladser i kirken og i missionshuset var besat, og det gjaldt også ved kaffebordene i de to hotelsale.

Dette arbejde betød, at han ofte var på rejser, og han havde da en uvurderlig hjælp i først og fremmest sin bogholder Chr. Wimmelmann, men også flere andre dygtige medarbejdere. Chr. Nielsen sank sammen ved aftensbordet en onsdag - ramt af hjertekrampe. Han døde dagen efter, skærtorsdag 1944.

I ugen efter påske blev han begravet fra Gørding kirke. På trods af krigssituationen strømmede folk til fra nær og fjern. Det blev nok den største begravelse i Gørding kirkes historie. Mange måtte stå udenfor kirken og høre præstens tale ud gennem de åbnede vinduer.

Nyt missionshus

Som årene gik, var missionshuset blevet for lille, og det var i ret dårlig stand. Det blev drøftet i "vennekredsen" og i bestyrelsen, om man skulle udvide og restaurere, eller man skulle forsøge at bygge nyt.

Der var flertal for et helt nyt hus, og i 1929 blev det nuværende store og flotte missionshus bygget. Som arkitekt valgte man Fritz Jensen, Vejle. Blandt vennerne var der indsamlet det imponerende

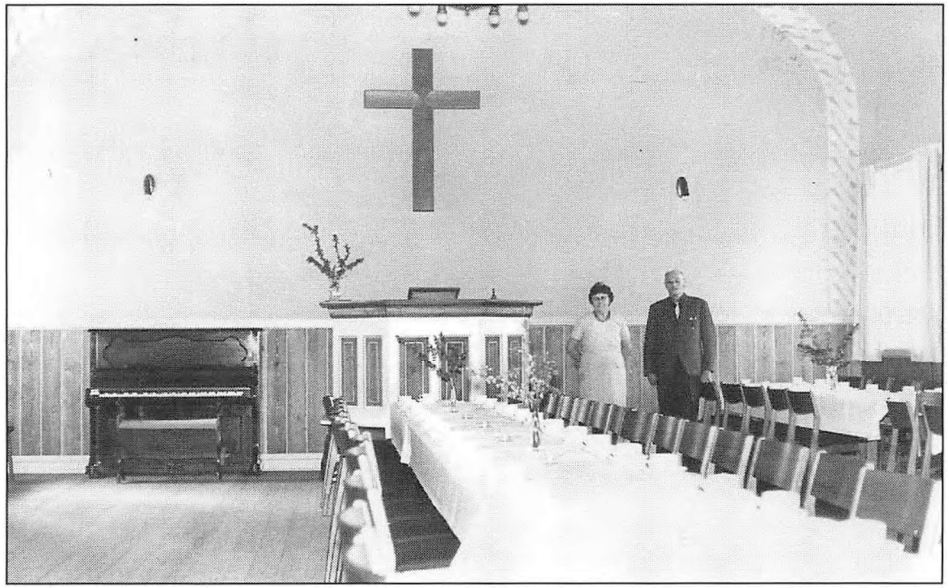

Den store sal efter restaureringen i 1967. *Foto i privateje.*

beløb på 16.000 kr. Man vedtog at udbyde arbejdet med byggeriet til de lokale håndværkere, og et samlet beløb på udbuddene viste sig at beløbe sig til 22.000 kr. Da huset stod færdigt viste det sig, at totalbeløbet inkl. grund var på 26.630 kr. og det beløb, man manglede var på 1400 kr. Dette beløb regnede man med at kunne få ind ved en basar, og dermed stod man nu med et gældfrit hus.

Fantastisk!

Det nye pompøse hus med den fine beliggenhed i hovedgaden Nørregade nr. 64 kunne nu indvies den 20. september 1929. Ved indvielsen var huset fyldt til trængsel af såvel lokale som tilrejsende. Der var forfattet 4 sange, heraf to lokale, nemlig en af rebslager Petersen, som da var 78 år, og en af formanden Chr. Nielsen.

Det gamle missionshus fra 1887 har været rammen om Indre

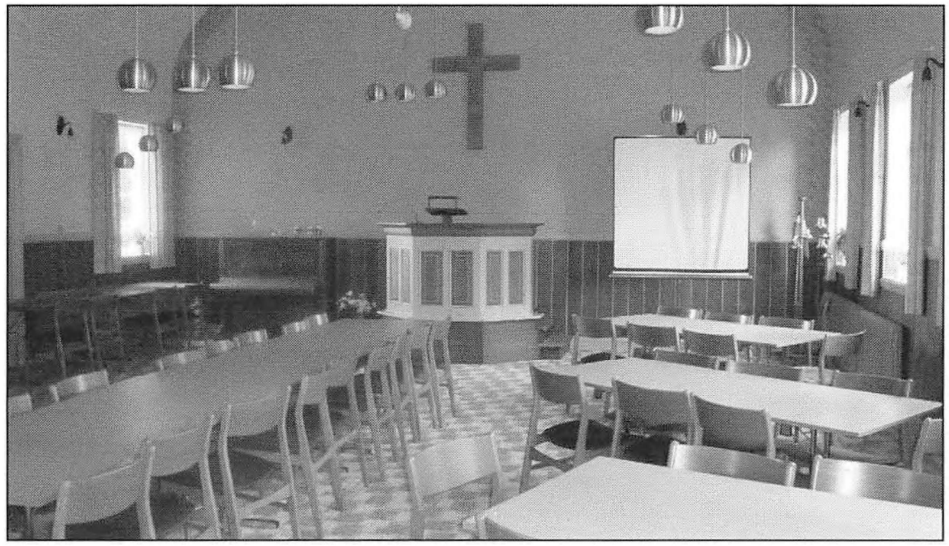

Den store sal, som den ser ud i dag-2012. *Foto: Sam Højst Petersen.*

Missions virke i Gørding frem til 1929, altså i 42 år, og det nye missionshus har så været rammen om virket fra 1929 foreløbig frem til nu 2012, altså i 83 år. Tilsammen har de to missionshuse således i år 125 års jubilæum. I sin ydre fremtoning er huset i dag, som det var i 1929, men af protokollerne fremgår det, at det løbende er blevet vedligeholdt og også forbedret. En større restaurering af huset fandt sted i 1967.

Ledelse, styring struktur

På landsplan er navnet: Kirkelig Forening for Indre Mission i Danmark.

Når det hedder forening, skal forening ikke forstås i den gængse opfattelse. Man har ikke medlemmer, men "venner" Der er ikke almindelige demokratiske valg f. eks. til bestyrelsen, men den er "selvsupplerende". Det kender vi også på visse andre områder. F.eks. i mange sognearkiver.

Sådan var det også i Gørding de første mange år. Først i 1921 - altså efter 34 års virke - blev der indkaldt til et møde, hvor 40 venner var mødt op. Her vedtog man at afskaffe det "samfundsråd", som pastor Søbye havde oprettet, og i stedet vælge en bestyrelse på syv mand. Så først fra 1921 er der ført protokol over arbejdet. Naturligvis blev Chr. Nielsen valgt som formand, og af protokollen ses det tydeligt, at han både var formand, sekretær og den, der stod for regnskabet. Protokollen blev i hans tid ført lidt tilfældigt. Når der er gået f. eks et par år, hvor protokollen ikke er blevet ført, undskylder han det med travlhed med møder og rejser. Det fremgår dog også tydeligt, at hvor der er tale om at tage stilling til vigtige spørgsmål, så holder man afstemning. Han noterer stemmetallene, og der bliver givet både tid og rum for de forskellige meninger.

Ved Chr. Nielsens død i 1944 bliver Chr. Wimmelmann valgt som formand, og derefter er der årlig generalforsamling, og bestyrelsen konstituerer sig med formand, næstformand, sekretær og kasserer.

Men hvem er så stemmeberettiget? Det er alle venner. Hvem er vennerne? Jo, to gange om året går man rundt med en liste, hvor man kan skrive sig på mod at betale et fastsat mindstebeløb eller mere. I år, hvor økonomien har været klemt, har man så været ude med listen 3 gange. Det har ikke været billigt at være "ven" i Indre Mission, men ud fra protokollen har der ikke været problemer. Offerviljen eller offerglæden har været stor!

Udefra set kan det virke mærkeligt, at missionshuset tilskødes landsforeningen, at det hus, som man lokalt i Gørding har samlet sammen til og bygget, straks efter indvielsen skal være ejet af

landsforeningen, mens reparationer og vedligehold og afgifter stadig påhviler lokalsamfundet og ikke ejeren, men sådan er det nu i Indre Mission.

Livet i Indre Mission og i missionshuset - årene igennem

Dette afspejler sig nok bedst gennem den protokol, som sekretæren fører ret detaljeret over arbejdet året igennem. Der er tale om mange møder af forskellig art, men dog altid begyndende og afsluttende med sang og bøn, og ofte med oplæsning af en tekst. På de årlige generalforsamlinger bliver der gjort status over årets gang, og heraf ses, at 140 - 160 møder om året er almindeligt, dog noget aftagende de senere år.

Møderne foregår dels i missionshuset, dels gennem mange år i de små skoler i sognet, Ilsted, Lourup og Stårup, men mange møder foregår også ude i hjemmene. Foruden de lokale møder deltager man også i en række møder uden for sognet. Af forskellige møder kan nævnes: Samtalemøder, bibelkredse, missionsuge, helliggørelsesmøder, bedeuger, soldatervennestævner samt en række møder knyttet til forskellige grene af Ydre Mission.

Nogle af møderne, f. eks. samtalemøder, bibelkredse og bedemøder, klarer man selv ved at fordele ledelsen af møderne mellem vennerne. (Fra et år kan jeg se, at 15, dvs. alle mænd, har meldt sig som mødeledere). Til andre møder tilkalder man folk udefra, - ofte indremissionærer eller præster, der har tilknytning til Indre Mission.

Når det gælder soldatermission og Ydre Mission er der som regel tale om folk, som har personlige oplevelser og erfaring med sig inden for området. Det skal også nævnes, at der i tilknytning til Indre Mission i Gørding var både KFUM og KFUK, samt en afdeling med UA og en med YA (unge og yngste). Alle grene havde rigtig mange medlemmer. Endelig var der søndagsskolen, som samlede hovedparten af byens børn.

Gennem årene er der holdt mange jubilæumsfester:

Den helt store fest var nok husets indvielse i 1929, hvor huset var "fyldt til trængsel". I 1954 og i 1979 blev der holdt henholdsvis 25 og 50 års jubilæum med stor deltagelse. I 1987 blev der holdt 100 års jubilæum for de to missionshuse i Gørding. Her var 120 deltagere mødt frem, og i 2004 fejrede man 75 års jubilæum med 72 deltagere. Det skal vel nævnes, at her i 2012 er det 125 år siden, det første missionshus blev indviet!

Antallet af venner, der er tilsluttet samfundet har man ikke ført protokol over. En enkelt liste over venner har jeg fundet fra 1981. Her kan jeg tælle 61. Naturligt nok vil antallet svinge noget gennem 125 år, og af protokollen kan man se, at man skiftevis bekymrer sig om nedgang i tilslutning og glæder sig over fremgang. Uden tal kan man også forstå, at der de senere år har været tale om, at venneskaren er blevet mindre. Man har i en kort årrække forsøgt sig med samarbejde med menighedsrådet. Selvom kredsen er blevet mindre, er antallet af møder stadig højt, og i stadig større grad deltager man i fællesmøder med andre kredse i omegnen.

Fænomenet er ikke kun lokalt i Gørding. Mange andre foreninger og institutioner har måttet opgive de små lokale enheder, har måttet gå ind i en centralisering. Tiderne har ændret sig. Vi er inde i et kommunikationssamfund, som stiller helt andre krav, end vi har været vant til. Især de unge lever meget i deres digitaliserede og virtuelle verden. Søndagsskolerne er få, men de er vel til dels overtaget af "mini konfirmand-undervisning". De efterskoler, der er knyttet til Indre Mission, har stor tilslutning. Tænk blot på Sydvestjyllands Efterskole i Bramming. Den blomstrer som aldrig før.

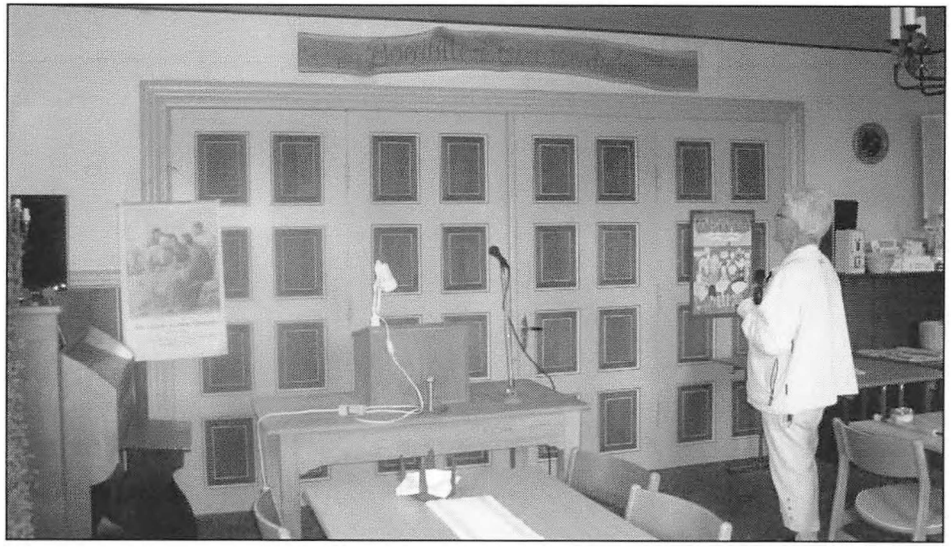

Den lille sal anno 2012. Til højre i billedet ses Mary Lønne, den nuværende formand. *Foto: Sam Højst Petersen.*

I børne- og ungdomsarbejdet i Gørding er der kun KFUM-spejderne tilbage. De har til gengæld stor tilslutning, men for de fleste spejdere er det jo nok mere spejdersporten end missionen, der drager.

Afslutning.

Det er utroligt, hvad der gennem 125 år er ydet af arbejde og offervilje for Indre Missions virke i Gørding. Det er uoverkommeligt at nævne alle de personer, der har ydet en stor indsats både på det åndelige og på det rent praktiske plan.

Derfor skal her kun nævnes formændene årene igennem:

1921 - 1944. Chr. Nielsen. (Han har formodentlig siddet i "samfundsrådet" inden).
1944 - 1974. Chr. Wimmelmann.
1974 - 1988. Chr. Jensen.
1988 - 1998. Ricard Jensen.
1998 - 2000. Alfred Lykke Christensen
2000 - 2005. Dagny Jensen
2005 - Mary Lønne.

Egentligt er det også interessant at konstatere, at bestyrelsen helt frem til 1969 alene bestod af mænd. Stille gled kvinderne ind, og nu består bestyrelsen alene af kvinder. Nævnes skal også, at missionshuset under besættelsen 1940 - 1945 måtte afstå den lille sal til skolen, som tyskerne havde besat en del af.(Min kone var en af de elever, der i 1944 gik i skole i den lille sal i missionshuset).

Ser man nøgternt på forholdene og vilkårene omkring missionshuset her i Gørding nu i 2012, 125 år efter at det første hus blev indviet, står det klart, at missionshusets dage som missionshus er talte. I forhold til antallet af de mennesker, der kommer, er driften og vedligeholdelsen af så stort et hus et stort arbejde, og der bruges megen energi på at bevare huset.

Det fremgår da også tydeligt af referaterne fra de sidste års generalforsamlinger, at mange både i bestyrelse og i vennekreds tumler med planer om at afhænde huset og arbejde videre på anden måde. En tung beslutning at sige farvel til en 125 årig æra, men nok en nødvendighed." Tiderne skifter og vi med dem".

Om forfatteren:
Sam. Højst Petersen er født 1935 i Stagstrup (Thisted) og har boet i Vejrup siden 1959, hvor han har været menighedsrådsformand og med i bestyrelsen for Kultur- og Idrætscentret. Efter 10 år som lærer i Vejrup, kom han til Esbjerg Seminarium i 1972 og senere til Ribe, indtil han sluttede som seminarielektor i 1995.
Adresse: Vibevej 10, Vejrup, 6740 Bramming. e-mail lissam@webspeed.dk